

**ТРАДИЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЯ:
КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА В
МЕТОДИЦІ ДИЗАЙН-ОСВІТИ**

**TRADITION AS INNOVATION:
CULTURAL HERITAGE IN DESIGN
EDUCATION METHODOLOGY**

Ірина Баннова,

<https://orcid.org/0000-0001-6970-1049>,
кандидат технічних наук, доцент
кафедри графічного дизайну,
моди та стилю,
Черкаський державний технологічний
університет,
Черкаси, Україна
i.bannova@chdtu.edu.ua

Iryna Bannova,

<https://orcid.org/0000-0001-6970-1049>,
PhD in Technical Sciences,
Associate Professor at the department
of Graphic Design,
Fashion and Style,
Cherkasy State Technological University,
Cherkasy, Ukraine
i.bannova@chdtu.edu.ua

Вікторія Кудревич,

<https://orcid.org/0009-0003-7453-868X>,
викладач кафедри графічного дизайну,
моди та стилю,
Черкаський державний
технологічний університет,
Черкаси, Україна
v.kudrevych@chdtu.edu.ua

Viktoriia Kudrevych,

<https://orcid.org/0009-0003-7453-868X>
Lecturer at the department
of Graphic Design, Fashion and Style,
Cherkasy State
Technological University,
Cherkasy, Ukraine
v.kudrevych@chdtu.edu.ua

Людмила Вовкочин,

<https://orcid.org/0000-0002-8058-7926>,
кандидат педагогічних наук,
доцент,
доцент кафедри філософських,
політичних і психологічних студій,
Черкаський державний технологічний
університет,
Черкаси, Україна
l.vovkochyn@chdtu.edu.ua

Liudmyla Vovkochyn,

<https://orcid.org/0000-0002-8058-7926>,
PhD in Pedagogical Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the department
of Philosophical, Political and
Psychological Studies,
Cherkasy State Technological University,
Cherkasy, Ukraine
l.vovkochyn@chdtu.edu.ua

Анотація

Метою дослідження є визначення теоретичних засад і практичних напрямів використання історичної й культурної спад-

Abstract

The purpose of this article is to identify theoretical foundations and practical directions for the use of the historical and cultural heritage

щини Черкащини як концептуальної основи освітніх програм із графічного дизайну та дизайну одягу в Черкаському державному технологічному університеті (ЧДТУ), а також обґрунтування ролі регіональної культурної ідентичності у формуванні візуальної культури майбутніх дизайнерів. **Методи дослідження.** У статті використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів (культурологічний, мистецтвознавчий та ін.), що забезпечують цілісний аналіз проблеми інтеграції культурної спадщини в методику викладання дизайн-освіти. **Наукова новизна** дослідження полягає в концептуалізації регіональної культурної спадщини як інноваційного ресурсу сучасної дизайн-освіти. Запропоновано інтеграцію культурологічного, компетентнісного та проєктно-спрямованого підходів, що уможлиблює застосування образотворчої спадщини народної культури як засобу становлення дизайн-мислення, креативності та фахової ідентичності дизайнерів, що навчаються. **Висновки.** Унаслідок дослідження встановлено, що історична та культурна спадщина Черкащини є важливим ресурсом розвитку сучасної дизайн-освіти, який сприяє поєднанню професійної підготовки майбутніх дизайнерів із формуванням їхньої культурної та громадянської ідентичності. Інтеграція регіонального культурного контексту в освітні програми Черкаського державного технологічного університету забезпечує формування цілісної моделі підготовки фахівців, у якій технічні навички поєднуються з умінням працювати з культурними смислами та візуальними кодами. Результати впровадження культурно-спрямованих освітніх методик підтверджують їхній вплив на заохочення здобувачів освіти, якість проєктної роботи, рівень розвитку фахових та соціокультурних умінь. Досвід ЧДТУ може бути розглянутий як перспективна модель інтеграції історико-культурної спадщини в систему підготовки дизайнерів та адаптований в інших закладах вищої освіти України.

Ключові слова:

культурна спадщина, графічний дизайн, дизайн одягу, методика дизайн-освіти, регіональна ідентичність, Черкащина.

of the Cherkasy region as a conceptual base for educational programmes in graphic design and fashion design at Cherkasy State Technological University, as well as to ground the role of regional cultural identity in shaping the visual culture of future designers. **Research methodology.** This study employs a complex of general scientific and specialised methods that ensure a holistic analysis of the problem of integrating cultural heritage into the methodology of design education. **The scientific novelty** of this study grounds on conceptualising the regional cultural heritage as an innovative resource for modern design education. The integration of cultural, competency-based and project-oriented approaches is offered, which enables the use of folk culture as a means of developing design thinking, creativity and professional identity of student designers. **Conclusions.** The results of this research demonstrate that the historical and cultural heritage of the Cherkasy region is an important resource for the development of modern design education, contributing to the integration of professional training of future designers with the formation of their cultural and civic identity. The incorporation of the regional cultural context into the educational programmes of Cherkas State Technological University ensures the development of a holistic model of specialist training in which technical skills are combined with the ability to work with cultural meanings and visual codes. The outcomes of implementing culturally oriented educational methodologies confirm their positive influence on the students' engagement, the quality of project work and the level of development of professional and sociocultural skills. The experience of Cherkasy State Technological University may be considered a promising model for integrating historical and cultural heritage into the system of designer training and can be adapted by other higher education institutions of Ukraine.

Keywords:

cultural heritage, graphic design, fashion design, design education methodology, regional identity, Cherkasy region.

Вступ **1**

У сучасному освітньому середовищі питання становлення професійної самосвідомості в тих, хто готується стати фахівцями мистецьких галузей, зокрема дизайнерами, набуває неухильно зростаючого значення в контексті національної та регіональної культури. Глобалізаційні процеси, розвиток цифрових комунікацій і стандартизація візуальних рішень сприяють уніфікації дизайну, водночас актуалізуючи потребу в збереженні культурної самобутності та локальних візуальних традицій. Саме тому звернення до історичної та культурної спадщини регіону розглядається сьогодні не лише як елемент культурної політики, а і як важливий інструмент модернізації змісту дизайн-освіти. У наукових працях останніх років культурна спадщина все частіше інтерпретується як динамічний ресурс розвитку креативних індустрій, здатний формувати нові моделі творчої діяльності, інноваційні підходи до проектування та візуальної комунікації. Водночас у сфері мистецької та дизайнерської освіти простежується тенденція до посилення міждисциплінарних зв'язків культурології, педагогіки та проектної практики. Такий підхід сприяє формуванню в студентів цілісного бачення професії дизайнера не лише як виконавця візуальних завдань, а і як носія культурних смислів та соціальної відповідальності.

Особливого значення в цьому контексті набуває проблема регіональної ідентичності у візуальній комунікації. Регіон як культурний простір акумулює унікальні символи, образи й наративи, що можуть стати основою для створення конкурентоспроможних дизайнерських продуктів. Для України, з її багатим історико-культурним різноманіттям, залучення регіональної спадщини до освітніх програм з дизайну відкриває нові перспективи формування національного стилю в сучасному візуальному середовищі. Черкаська область у цьому сенсі є показовим прикладом регіону з потужним культурним потенціалом. Козацькі традиції, народне декоративне мистецтво, творчість Тараса Шевченка, а також унікальні археологічні пам'ятки Трипільської культури формують багатошаровий культурний ландшафт, який може бути продуктивно інтегрований у зміст освітніх програм з дизайну. Залучення цих ресурсів до навчального процесу сприяє не тільки збагаченню візуального досвіду студентів, а й формуванню в них ціннісного ставлення до національної та регіональної спадщини.

Попри наявність окремих досліджень, присвячених проблемам культурної ідентичності в дизайні та ролі спадщини в мистецькій освіті, питання системної інтеграції регіонального культурного контексту в освітні програми з дизайну залишається недостатньо розробленим, що й зумовлює актуальність цього дослідження та потребу у формуванні науково обґрунтованих

підходів до використання історико-культурного потенціалу регіону в підготовці майбутніх дизайнерів.

Мета дослідження 2

Метою дослідження є обґрунтування можливостей використання історико-культурної спадщини Черкащини як концептуальної основи освітніх програм з дизайну в Черкаському державному технологічному університеті.

Для досягнення поставленої мети передбачається здійснення аналізу сучасних наукових підходів до проблеми інтеграції культурної спадщини в дизайн-освіту, зокрема в контексті її впровадження в освітній процес підготовки дизайнерів; розкриття ролі регіональної ідентичності у формуванні візуальної культури та професійного мислення майбутніх дизайнерів; визначення потенціалу історико-культурної спадщини Черкащини як джерела концептуальних і візуальних рішень у дизайн-проектванні; окреслення основних напрямів запровадження культурно орієнтованих практик у процес підготовки студентів-дизайнерів.

Методологія та аналіз джерельної бази 3

Джерельна база статті є комплексною та міждисциплінарною, яка поєднує праці з теорії дизайну, культурології, мистецтвознавства та педагогіки вищої школи. У сучасних гуманітарних і культурологічних дослідженнях вона розглядається не лише як сукупність матеріальних і нематеріальних пам'яток минулого, а і як активний чинник формування культурної пам'яті, соціальної ідентичності й творчих практик (Баннова, 2019; Yan & Li, 2023). Дизайн у цьому аспекті виконує функцію посередника між традицією та сучасністю, забезпечуючи трансляцію культурних смислів у нових комунікативних середовищах (Удріс-Бородавко, 2025). У контексті дизайн-діяльності спадщина постає як своєрідний «банк образів», символів і смислів, що може бути трансформований у сучасні візуальні форми (Сергеева, 2020; Lupo & Vitale, 2017). Поняття регіональної ідентичності в сучасних дослідженнях трактується як усвідомлення належності до певного культурного простору, що формується на основі історії, символів і візуальних кодів (Нагорна, 2008). Такий підхід відповідає положенням компетентнісної моделі підготовки фахівців у вищій школі, де поєднуються професійні, креативні й соціокультурні компетентності (Фурдуй, 2017; Міняйло, 2024; Коваль, 2024). Потреба оновлення підходів у дизайн-освіті відповідає сучасним науковим оцінкам її стану та викликів.

Результати дослідження 4

У сучасній гуманітарній науці культурна спадщина розглядається не тільки як сукупність матеріальних та нематеріальних пам'яток минулого, а і як активний чинник формування культурної пам'яті, соціальної ідентичності й творчого потенціалу суспільства. У контексті дизайн-діяльності культурна спадщина – своєрідний

«банк образів», символів і смислів, що може бути трансформований у сучасні візуальні форми, а в контексті дизайн-освіти вона – не лише об'єкт вивчення, а й методологічний інструмент формування проектного мислення, здатного поєднувати традиційні культурні коди із сучасними візуальними стратегіями.

Дизайн у цьому аспекті виконує функцію посередника між традицією та сучасністю, забезпечуючи актуалізацію історичних образів у нових комунікативних середовищах. Використання елементів народного мистецтва, архетипних символів, орнаментальних структур у сучасному дизайні сприяє створенню візуальних рішень, що поєднують естетичну привабливість із глибинним культурним змістом. Отже, культурна спадщина перетворюється на інструмент формування сенсово насиченого дизайну, здатного протистояти візуальній стандартизації. У межах освітнього процесу це означає потребу формування у студентів здатності не механічно відтворювати традиційні образи, а критично інтерпретувати їх у проектній діяльності, що забезпечує смислову глибину та актуальність дизайнерських рішень (Паньок, 2025).

Особливого значення це набуває в умовах глобального ринку, де автентичність і локальна ідентичність стають важливими чинниками конкурентоспроможності креативних продуктів. У цьому сенсі дизайн, що базується на регіональних культурних кодах, виступає не лише як форма художнього висловлювання, а і як стратегічний ресурс культурної дипломатії та брендингу територій. Поняття регіональної ідентичності в сучасних дослідженнях трактується як усвідомлення людиною своєї належності до певного культурного простору, що формується на основі спільної історії, традицій, символів і соціокультурних практик (Нагорна, 2008). У сфері візуальної комунікації регіональна ідентичність знаходить відображення у специфічних стилістичних прийомах, образах та візуальних нарративах, які відрізняють один культурний простір від іншого.

Для графічного дизайну та дизайну одягу регіональна ідентичність є важливим джерелом концептуальних рішень, адже дає змогу створювати продукти, що резонують із локальною аудиторією й водночас зберігають впізнаваність на ширшому культурному тлі. Формування таких підходів потребує відповідної підготовки майбутніх дизайнерів, здатних працювати з культурними контекстами та інтерпретувати їх у сучасних візуальних формах. У педагогічному вимірі це означає потребу зміщення акцентів із суто технічного навчання до розвитку культурної компетентності студентів. Дизайнер повинен володіти не лише інструментами візуального проектування, а й умінням читати культурні коди, працювати з історичними образами, переосмислювати традиційні мотиви в актуальних соціальних і комунікативних умовах (Баннова, 2019).

Концепція культурної сталості, що активно розвивається в сучасних освітніх і культурологічних дослідженнях, передбачає збереження і трансляцію культурних цінностей у процесі соціального розвитку. У сфері дизайн-освіти ця парадигма означає орієнтацію не лише на підготовку фахівців для ринку праці, а й на формування культурно відповідальних професіоналів, здатних усвідомлювати наслідки своєї творчої діяльності для суспільства. Інтеграція культурної спадщини в освітні програми із графічного дизайну та дизайну одягу відповідає принципам культурної сталості, оскільки сприяє передаванню традицій у сучасних формах та забезпечує спадкоємність культурного розвитку. У цьому контексті навчальний процес набуває характеру культуротворчої діяльності, де студент виступає не лише споживачем знань, а й активним учасником процесу осмислення та оновлення культурних смислів.

Невід'ємною частиною такого підходу є розвиток у студентів рефлексивного мислення, здатності критично оцінювати власні проекти з позицій етичної та культурної відповідальності. Це формує нову модель професійної підготовки дизайнерів, у якій поєднуються творчість, соціальна чутливість і стратегічне бачення ролі дизайну в суспільстві. Сучасна система вищої освіти орієнтується на компетентнісну модель підготовки фахівців, яка передбачає формування у студентів комплексу знань, навичок і ціннісних орієнтирів, потрібних для успішної професійної діяльності. У контексті графічного дизайну та дизайну одягу це означає поєднання технічних, творчих та соціокультурних компетентностей.

Інтеграція культурної спадщини в освітній процес сприяє формуванню таких ключових умінь:

- культурної компетентності, що передбачає знання історії і традицій, а також уміння працювати із символами й образами;
- креативної компетентності, пов'язаної зі здатністю до нестандартного мислення та генерування оригінальних ідей;
- проєктної компетентності, яка охоплює навички планування, концептуалізації та реалізації дизайнерських рішень;
- соціальної компетентності, що виявляється в здатності взаємодіяти з різними цільовими аудиторіями та усвідомлювати соціальні наслідки дизайнерської діяльності.

Отже, культурно орієнтована модель дизайн-освіти дає змогу забезпечити комплексний підхід до підготовки майбутніх фахівців, у якому професійні навички поєднуються з глибоким розумінням культурного контексту та відповідальністю за збереження й розвиток національної та регіональної спадщини (Яковець & Луговський, 2021).

Черкаський державний технологічний університет як сучасний заклад вищої освіти активно впроваджує у свої освітні програми

підходи, що базуються на використанні культурної спадщини. Це дозволяє поєднувати теоретичні уявлення із здобутими практичними вміннями, завдяки чому в тих, хто навчається, закладається глибше бачення того, чим є дизайн, з погляду особливостей цього регіону. Унікальною особливістю Черкаської області є її культурна спадщина, пов'язана з козацькою епохою, народним мистецтвом та постаттю Тараса Шевченка, Данила Нарбута, Василя Кричевського, Владислава Городецького, Миколи Теліженка та ін. Черкащина є однією з колиць козацтва, де формувалися ідеї свободи, волелюбності й боротьби за незалежність. Усе це відображається в таких візуальних образах, як козацька символіка й герби, фортифікаційна архітектура, орнаменти на зброї та одязі, міфологізовані сюжети й героїчні наративи. Народні орнаменти та вишивка Черкащини вирізняються мінімалізмом і стриманою кольоровою гамою з домінуванням червоного та чорного. Геометричні й рослинні мотиви передають глибоку символіку родинного затишку, добробуту й захисту.

У сучасному дизайні стилізовані орнаментальні елементи активно використовуються як основа для створення графічних патернів, текстур та айдентичних рішень. Важливий шар культурного надбання краю складають матеріали Трипільської культури (IV–III тис. до н.е.), знайдені в поселеннях поблизу сіл Майданецьке, Тальянки та Доброводи. Черкащина вважається одним з основних центрів цієї культури, а археологічні відкриття засвідчують розкіш її образної мови – від глиняного посуду із притаманними розписами до будівельних форм і майстерних виробів (Баннова, 2019; Бикова та ін., 2024). Особливе місце в культурному ландшафті регіону займає постать Тараса Шевченка, який народився в селі Моринці Черкаської області. Його творчість є невичерпним джерелом візуальних і смислових образів для сучасного дизайну – від портретних інтерпретацій до візуалізації поетичних символів та метафор у графічних композиціях.

Структурування культурної спадщини регіону дає підстави розглядати її як систематизоване підґрунтя для формування проєктних і візуальних стратегій у дизайн-освіті (табл. 1).

Таблиця 1. Компоненти культурної спадщини Черкащини в дизайн-освіті
Table 1. Components of the Cherkasy region's cultural heritage in design education

Компонент спадщини	Візуальний потенціал	Освітнє застосування
Козацька культура	символіка, герби, архетипи	айдентика, брендинг
Трипільська культура	орнаментика, знакові системи	патерни, графіка
Народне мистецтво	колір, ритм, композиція	текстиль, упаковка
Шевченківський контекст	образи, метафори	ілюстрація, плакат

Джерело: складено авторами

Source: formed by authors

Узагальнення вказаних візуальних джерел дає змогу виокремити стійкі образно-символічні моделі, які можуть бути використані в навчальних дизайнерських проєктах як основа для формування айдентики, візуальних систем та авторських концепцій. У сучасному графічному дизайні ці образи набувають нового звучання, складаючи основу для створення айдентики, ілюстрацій, патернів і візуальних систем, що поєднують історичну глибину з актуальними дизайнерськими тенденціями. Наприклад, сучасні дизайнери та митці все частіше черпають натхнення в трипільській спадщині, розробляючи нові бачення візерунків та знаків, що мають глибокий історичний підтекст. Візуальна мова Трипільської культури зберігає свою цінність і у сфері графічного дизайну, надаючи можливість передавати зв'язок сучасних проєктів із культурними архетипами (Бикова та ін., 2024).

Сучасні тенденції культурного розвитку Черкащини також стають джерелом творчого натхнення для студентів і інтегруються у зміст освітніх програм з дизайну. Регіон вирізняється не лише вагомою історико-культурною спадщиною, а й активними процесами, що відкривають нові можливості для креативної інтерпретації образу краю. Залучення актуальних соціокультурних процесів регіону до навчальних проєктів дозволяє орієнтувати дизайн-освіту на реальні комунікативні запити та формує у студентів досвід роботи з контекстами, наближеними до професійної практики.

Інтеграція історичної та культурної спадщини Черкащини в освітні програми підготовки дизайнерів у Черкаському державному технологічному університеті є важливим елементом формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Освітні програми із графічного дизайну та дизайну одягу в Черкаському державному технологічному університеті орієнтовані на поєднання професійної підготовки з формуванням культурної та громадянської відповідальності майбутніх фахівців. У цьому контексті інтеграція історико-культурної спадщини Черкаського регіону розглядається не як додатковий факультативний елемент, а як складник концепції підготовки дизайнерів, здатних працювати з локальним культурним контекстом у глобалізованому інформаційному просторі. Культурний компонент обраних освітніх програм дизайнерів реалізується на рівні:

- змісту обов'язкових та вибіркових дисциплін, де передбачено вивчення історії українського мистецтва, візуальної культури та народної символіки;
- методів навчання, зокрема проєктного та дослідницького підходів;
- форм організації освітнього процесу, що включають майстер-класи, воркшопи, виїзні заняття в музеях та на підприємствах, участь у культурних подіях регіону.

Такий підхід забезпечує цілісність освітнього середовища, у якому студент не лише опановує інструменти дизайну, а й формує здатність до культурної інтерпретації спадщини та смислотворення дизайну сучасних речей (Чорностан & Миргородська, 2025).

Реалізація культурно орієнтованого підходу у змісті фахових дисциплін знаходить безпосереднє відображення в проектній діяльності студентів. Значна частина студентських проектів спрямована на створення айдентики культурних подій і фестивалів, упаковки та сувенірної продукції з використанням народних мотивів, а також розроблення одягу за мотивами історико-культурної спадщини Черкащини. Аналіз тематики та візуальних рішень студентських робіт дає підстави констатувати тенденцію зростання здатності майбутніх дизайнерів до осмисленої інтерпретації регіонального культурного матеріалу та його адаптації до вимог сучасного ринку. Особливої уваги заслуговують проекти, у яких студенти звертаються до візуальної мови Трипільської культури, переосмислюючи її орнаментальні структури в контексті сучасного дизайну. Такі роботи демонструють здатність працювати з архетипними образами і трансформувати їх в актуальні візуальні рішення. Запровадження історико-культурних мотивів до навчального процесу реалізується на різних рівнях освітньої діяльності, зокрема в лекційних курсах, практичних заняттях, майстер-класах і проектних завданнях (Гахова & Єременко, 2021).

Аналіз змісту фахових дисциплін графічного дизайну та дизайну одягу засвідчує, що інтеграція регіональної культурної спадщини в освітній процес реалізується системно та охоплює різні рівні проектної підготовки студентів. У межах курсів «Основи проектування і комп'ютерна графіка» та «Дизайн візуальних комунікацій» (рис. 1) студенти ознайомлюються з принципами концептуального мислення і створення візуальних ідей на основі культурних образів. Проектні завдання передбачають аналіз історичних джерел, іконографії, орнаментальних систем Черкащини з подальшою трансформацією цих матеріалів у сучасні графічні площинні та об'ємні концепції (Храмова-Баранова та ін., 2025).

Рис. 1. Вероніка Кулик.
Фірмовий знак для виробника
сублімованої продукції
«Царинка». 2025.

Fig. 1. Veronika Kulyk.
Brand mark for a manufacturer of
sublimated products "Tsarynka". 2025.

дійних проєктів, орієнтованих на популяризацію культурної спадщини Черкащини. Студенти досліджують і розробляють айдентіку для фестивалів, музеїв, культурних центрів, крафтових брендів, у якій поєднують сучасні дизайнерські тенденції з локальними символами і традиціями (рис. 4).

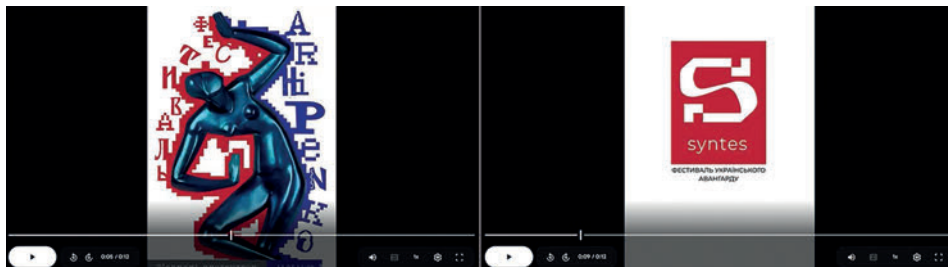

Рис. 4. Ірина Усик. Фрагменти рекламного ролику до фестивалю авангардного мистецтва в Черкасах. 2025.

Fig. 4. Iryna Usyk. Fragments of the promotional video for the avant-garde art festival in Cherkasy. 2025.

Дисципліна «Конструювання та моделювання одягу й аксесуарів» відкриває широкі можливості для осмислення традиційної культури через сучасні проєктні практики. У межах курсу студенти працюють з елементами національного костюма Черкащини, орнаментикою, символікою, традиційними формами та техніками декоративно-ужиткового мистецтва, трансформуючи їх у сучасні дизайнерські рішення (рис. 5). Такий підхід сприяє не лише формуванню професійних навичок конструювання та моделювання, а й розвитку культурної ідентичності майбутніх дизайнерів, їхньої здатності інтерпретувати історичну спадщину мовою актуального дизайну. У поєднанні з дисциплінами графічного дизайну цей курс створює спільний міждисциплінарний простір, де культурна традиція стає джерелом інноваційних ідей для різних галузей дизайну.

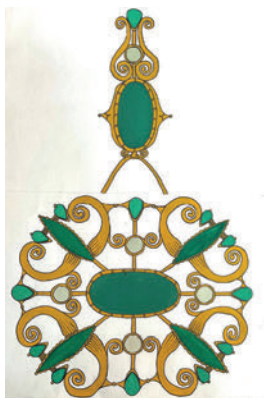

Рис. 5. Сніжана Петко. Проєкт аксесуару «Музика Бароко». 2025.

Fig. 5. Snizhana Petko. Project of accessory "Baroque Music". 2025.

Отже, дисциплінарна структура освітніх програм забезпечує не фрагментарне, а цілісне залучення культурного контексту до навчального процесу, що сприяє формуванню в студентів здатності працювати з культурними смислами на концептуальному та візуальному рівнях. Проектна діяльність є ключовим механізмом інтеграції історико-культурної спадщини в освітній процес, оскільки дає змогу перевести теоретичні знання в практичні дизайнерські рішення та сформуванню в студентів навички концептуалізації, візуального аналізу й авторської інтерпретації культурних образів.

Аналіз результатів впровадження культурно орієнтованих підходів у підготовці графічних дизайнерів та дизайнерів одягу у ЧДТУ дає підстави констатувати тенденцію до позитивної динаміки у професійному становленні студентів. Передусім спостерігається підвищення рівня мотивації до навчання, що зумовлено залученням до роботи із близьким та зрозумілим культурним матеріалом. Студенти демонструють зростання зацікавленості дослідницьким складником проектною діяльністю: активніше звертаються до архівних джерел, музейних колекцій, етнографічних матеріалів, що сприяє розвитку навичок самостійного пошуку інформації та її критичного осмислення. Такий підхід формує новий тип навчальної активності, де дизайнер виступає не лише як виконавець, а і як дослідник культурного середовища.

Одним із головних показників успішної інтеграції культурної спадщини в освітні програми є рівень виконання студентських проектів. Проекти, що базуються на регіональному культурному матеріалі, вирізняються смисловою цілісністю, чіткою аргументацією концепції, високим рівнем стилістичної вираженості, впізнаваними візуальними образами. Особливо це помітно в роботах, пов'язаних із брендингом культурних подій і туристичних об'єктів, де студенти демонструють уміння поєднувати традиційні мотиви із сучасною візуальною мовою, уникаючи прямого копіювання та декоративної поверховості. На рисунку 6 показано проект, у якому демонструється авторська інтерпретація символіки Трипільської культури в дизайні сучасного календаря, що поєднує дослідження культурних архетипів із сучасними графічними та ілюстративними прийомами, підтверджуючи здатність студентів трансформувати традиційні образи в концептуально цілісні дизайнерські рішення. На рисунку 7 приклад студентського проекту з брендингу культурної події ілюструє ефективність культурно орієнтованого підходу в графічному дизайні, демонструючи здатність поєднання регіонального культурного контексту із сучасними засобами візуальної комунікації та айдентики.

Регіональний культурний контекст системно інтегрується в низку фахових дисциплін, що формують ядро освітніх програм із графічного дизайну та дизайну одягу. Зокрема, спостерігаєть-

Рис. 6. Дар'я Серова. Фрагмент кваліфікаційного проекту «Символіка Трипільської культури в дизайні сучасного календаря». 2020.

Fig. 6. Daria Serova. A qualification project's fragment "Symbolism of Trypillian culture in the design of a modern calendar". 2020.

Рис. 7. Денис Остроушко. Фрагмент кваліфікаційного проекту "Дизайн серії листівок "CHE-територія активності". 2022.

Fig. 7. Denys Ostroushko. A qualification project's fragment "Design of the postcard series 'CHE-Territory of Activity'". 2022.

ся розвиток творчого потенціалу студентів, формування здатності до концептуального мислення й побудови візуальних наративів, удосконалення навичок роботи з культурними кодами та символічними системами, а також посилення міждисциплінарного бачення. Важливим результатом є підвищення рівня соціокультурних і комунікативних компетентностей, що проявляється в здатності до аргументації дизайнерських рішень, презентації власних проектів і взаємодії з різними цільовими аудиторіями. Такий підхід сприяє не лише професійній підготовці студентів, а й формуванню усвідомленої культурної та громадянської позиції, що є суттєвим чинником конкурентоспроможності випускників у сучасному соціокультурному середовищі.

З позицій педагогічного аналізу інтеграція історико-культурної спадщини в освітні програми ЧДТУ сприяє формуванню нової моделі навчального процесу, орієнтованої на активну взаємодію студентів із культурним середовищем регіону. Такий підхід підвищує ефективність навчання, оскільки забезпечує зв'язок між теоретичними знаннями й реальними соціокультурними практиками. Результати педагогічного спостереження та аналіз навчальної діяльності студентів дають підстави вести мову про позитивну динаміку у формуванні професійних і соціокультурних компетентностей. Досвід ЧДТУ може бути використаний як вектор для інших закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку фахівців у сфері дизайну та мистецьких спеціальностей. Перспективним напрямом є створення міжуніверситетських освітніх проєктів, спрямованих на дослідження й популяризацію регіональної культурної спадщини засобами сучасного дизайну.

Наукова новизна та практична значимість дослідження **5**

Наукова новизна статті полягає в методологічному осмисленні традиції як інноваційного ресурсу дизайн-освіти, а не тільки як предмета для дослідження чи джерела стильових рішень. Уперше запропоновано розгляд культурної спадщини як активного педагогічного інструменту, що впливає на формування дизайн-мислення, креативності та професійної ідентичності здобувачів освіти (на прикладі Черкаського регіону).

У дослідженні обґрунтовано інтегративний методичний підхід, у межах якого традиційна культура розглядається як системативний компонент освітнього процесу в дизайні. Розширено методологічні засади дизайн-освіти шляхом поєднання культурологічного, компетентнісного та проєктно-орієнтованого підходів, що забезпечує інноваційне оновлення змісту й форм навчання.

Висновки **6**

Встановлено, що інтеграція історико-культурної спадщини Черкащини в освітні програми з графічного дизайну та дизайну одягу ЧДТУ забезпечує формування в майбутніх дизайнерів здатності до концептуального проєктування, культурної інтерпретації і створення смислово насичених візуальних рішень. Історична та культурна спадщина Черкащини є важливим ресурсом розвитку сучасної дизайн-освіти, здатним забезпечити поєднання професійної підготовки майбутніх графічних дизайнерів із формуванням їхньої культурної та громадянської ідентичності. Інтеграція регіонального культурного контексту в освітні програми Черкаського державного технологічного університету створює умови для формування цілісної моделі підготовки фахівців, у якій технічні навички поєднуються з умінням працювати з культурними смислами та візуальними кодами.

Результати дослідження дають підстави констатувати, що найбільш ефективною формою залучення культурної спадщини

до дизайн-освіти є проектна діяльність, у межах якої студенти поєднують аналітичну роботу з культурними джерелами із практичним створенням айдентичних, графічних та об'ємно-просторових рішень. Звернення до образів козацької доби, творчості Тараса Шевченка, народного декоративного мистецтва та Трипільської культури дає змогу студентам не лише поглибити знання з історії та культури, а й формувати здатність до осмисленої інтерпретації регіонального культурного контексту в сучасних дизайнерських практиках. Такий підхід сприяє подоланню візуальної стандартизації і створює передумови для розвитку національно орієнтованих стилістичних рішень у сучасному графічному дизайні.

На основі аналізу проектної діяльності студентів та узагальнення результатів упровадження культурно орієнтованої методики в освітній процес виявлено, що культурно орієнтований підхід у підготовці дизайнерів сприяє розвитку не лише професійних, а й соціокультурних компетентностей, зокрема здатності працювати з локальними контекстами, формувати візуальну ідентичність регіону та усвідомлювати соціальну відповідальність дизайнерської діяльності. Результати впровадження культурно орієнтованих освітніх практик у ЧДТУ засвідчують їхній позитивний вплив на мотивацію студентів, якість проектної діяльності та рівень сформованості професійних і соціокультурних компетентностей. Культурний компонент освітніх програм сприяє розвитку концептуального мислення, дослідницьких навичок, комунікативної культури та відповідального ставлення до власної професійної діяльності.

Досвід Черкаського державного технологічного університету може бути використаний як модель інтеграції регіональної культурної спадщини в систему дизайн-освіти інших закладів вищої освіти України з урахуванням локальних культурних особливостей. Здобуті результати дають змогу оцінити досвід ЧДТУ як перспективну модель інтеграції історико-культурної спадщини в систему підготовки дизайнерів, що може бути адаптована в інших освітніх вищих установах України. Подальші дослідження доцільно спрямувати на кількісну оцінку ефективності культурно орієнтованих освітніх практик і розроблення міжуніверситетських програм співпраці у сфері дизайн-освіти та культурних індустрій.

Список бібліографічних посилань

- Баннова, І. (2019). Методологічні засади етнодизайну при розробці колекції моделей одягу в Студентському будинку моделей Хмельницького національного університету. В Є. А. Антонович & В. П. Титаренко (Ред.), *Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції* (с. 350–353). Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка.
- Бикова, В., Фролов, І., Стельмах, А., & Остапенко, Н. (2024, 25 квітня). Трипільська культура як першоджерело у створенні сучасних дизайн-продуктів. В *Актуальні проблеми сучасного дизайну* [Матеріали конференції] (Т. 1, с. 78–81). Київський національний університет технологій та дизайну. https://stud.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/28084/1/APSD_2024_V1_P078-081.pdf
- Гахова, А., & Єременко, І. (2021). Архетипи в еко-дизайні одягу. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 41(1), 75–86. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-1-12>
- Коваль, Л. М. (2024). Етнографічна спадщина як інструмент формування професійної готовності майбутніх дизайнерів. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*, 12(46), 400–407. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-12\(46\)-400-407](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-12(46)-400-407)
- Міняйло, А. А. (2024, 25 квітня). Методика поєднання традицій та інновацій в процесі викладання предмету «Основи рекламного дизайну». В *Традиції та інновації у сучасному дизайні* [Матеріали конференції] (с. 86–90). Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила».
- Нагорна, Л. П. (2008). *Регіональна ідентичність: український контекст*. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України.
- Паньок, Т. (2025). Етнодизайн у системі сучасної дизайн-освіти: український та світовий досвід (на прикладі Китаю). *Педагогічна Академія: наукові записки*, 22. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17156247>
- Сергеева, Н. (2020). Методологія дизайну: від надбань історичного розвитку до проблем сучасного функціонування. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*, 3, 36–43. <https://doi.org/10.33625/visnik2020.03.036>
- Удріс-Бородавко, Н. (2025). Культурна ідентичність графічного дизайну в сучасних умовах глобалізації: міжнародний досвід. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 85(3), 103–107. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-3-14>
- Фурдуй, С. Б. (2017). Компетентнісний підхід у вищій школі в Україні: розробка та впровадження ідей при підготовці фахівців соціономічної сфери. *Молодий вчений*, 3(43), 485–489 <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3/113.pdf>
- Храмова-Баранова, О. Л., Гладкова, І. П., Деркач, С. П., & Кудревич, В. В. (2025). Концептуальне проектування поліграфічної продукції для репрезентації архітектурної спадщини В. Городецького на Черкащині. *Вісник гуманітарних наук*, 5. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15151747>
- Чорностан, Г., & Миргородська, Н. (2025, 4 квітня). Інтеграція культурної спадщини в сучасний арт і фешн-дизайн. В *Актуальні проблеми сучасного дизайну* [Матеріали конференції] (Т. 1, с. 417–419). Київський національний університет технологій та дизайну. https://test.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/31279/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BC%201_2025%20%284%29-417-419.pdf
- Яковець, І. & Луговський, О. (2021). Регіональна своєрідність розвитку дизайн-освітніх осередків. *Мистецтвознавчі записки*, 39, 3–9. <https://doi.org/10.32461/2226-2180.39.2021.238672>
- Lupo, E., & Vitale, G. (2017). Design strategies for cultural heritage: Innovating tradition within museums. In G. Amoroso (Ed.), *Lecture notes in civil engineering: Putting tradition into practice: Heritage, place and design* [Conference proceedings] (pp. 595–606). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-57937-5_62

Yan, W.-J., & Li, K.-R. (2023). Sustainable cultural innovation practice: heritage education in universities and creative inheritance of intangible cultural heritage craft. *Sustainability*, 15(2), Article 1194. <https://doi.org/10.3390/su15021194>

References

- Bannova, I. (2019). Metodolohichni zasady etnodyzainu pry rozrobtsi kolektsii modelei odiahu v Studentskomu budynku modelei Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu [Methodological principles of ethnodesign in the development of a collection of clothing models in the Student House of Models of Khmelnytsky National University]. In Ye. A. Antonovych & V. P. Tytarenko (Eds.), *Etnodyzain u konteksti ukrainskoho natsionalnoho vidrodzhennia ta yevropeiskoi intehtratsii* [Ethnodelign in the context of Ukrainian national revival and European integration] (pp. 350–353). Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University [in Ukrainian].
- Bykova, V., Frolov, I., Stelmakh, A., & Ostapenko, N. (2024, April 25). Trypilska kultura yak pershodzherelo u stvorenni suchasnykh dyzain-produktiv [Trypillian culture as a primary source in the creation of modern design products]. In *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu* [Current problems of modern design] [Conference proceedings] (Vol. 1, pp. 78–81). Kyiv National University of Technologies and Design. https://stud.knugd.edu.ua/bitstream/123456789/28084/1/APSD_2024_V1_P078-081.pdf [in Ukrainian].
- Chornostan, H., & Myrhorodska, N. (2025, April 4). Intehratsiia kulturnoi spadshchyny v suchasnyi art i feshn-dyzain. In *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu* [Integration of cultural heritage into contemporary art and fashion design] [Conference proceedings] (Vol. 1, pp. 417–419). Kyiv National University of Technologies and Design. https://test.knugd.edu.ua/bitstream/123456789/31279/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BC%201_2025%20%284%29-417-419.pdf [in Ukrainian].
- Furdui, S. B. (2017). Kompetentnisnyi pidkhid u vyshchii shkoli v Ukraini: rozrobka ta vprovadzhennia idei pry pidhotovtsi fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery [Competence approach in higher school in Ukraine: Development and implementation of ideas in the training of specialists in the sphere of socionomics]. *Young Scientist*, 3(43), 485–489 <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3/113.pdf> [in Ukrainian].
- Hakhova, A., & Yeremenko, I. (2021). Arkhetypy v eko-dyzaini odiahu [Archetypes in eco-costume design]. *Current Issues of the Humanities*, 41(1), 75–86. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-1-12> [in Ukrainian].
- Khramova-Baranova, O. L., Hladkova, I. P., Derkach, S. P., & Kudrevych, V. V. (2025). Kontseptualne proektuvannia polihrafichnoi produktsii dlia reprezentatsii arkhitekturnoi spadshchyny V. Horodetskoho na Cherkashchyni [Conceptual design of printing products for the representation of V. Horodetskyi's architectural heritage in Cherkasy region]. *Bulletin of Humanities*, 5. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15151747> [in Ukrainian].
- Koval, L. M. (2024). Etnohrafichna spadshchyna yak instrument formuvannia profesiinoi hotovnosti maibutnikh dyzaineriv [Ethnographic heritage as a tool for forming the professional readiness of future designers]. *Prospects and Innovations of Science (Series "Pedagogy", Series "Psychology", Series "Medicine")*, 12(46), 400–407. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-12\(46\)-400-407](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-12(46)-400-407) [in Ukrainian].
- Lupo, E., & Vitale, G. (2017). Design strategies for cultural heritage: Innovating tradition within museums. In G. Amoruso (Ed.), *Lecture notes in civil engineering: Putting tradition into practice: Heritage, place and design* [Conference proceedings] (pp. 595–606). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-57937-5_62 [in English].
- Miniaiilo, A. A. (2024, April 25). Metodyka poiednannia tradytsii ta innovatsii v protsesi vykladannia predmetu "Osnovy reklamnoho dyzainu" [The methodology of combining traditions and innovations in the process of teaching the subject "Fundamentals of advertising design"]. In

- Tradytсии ta innovatsii u suchasnomu dyzaini* [Traditions and innovations in modern design] [Conference proceedings] (pp. 86–90). Editorial and publishing department of ZVO "King Danylo University" [in Ukrainian].
- Nahorna, L. P. (2008). *Rehionalna identychnist: ukrainskyi kontekst* [Regional identity: Ukrainian context]. Kuras Institute of Political and Ethnic Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
- Panok, T. (2025). Etnodyzain u systemi suchasnoi dyzain-osvity: ukrainskyi ta svitovyi dosvid (na prykladi Kytaiu) [Ethno-design in contemporary design education: Ukrainian and international experience (with a Case Study of China)]. *Pedagogical Academy: Scientific Notes*, 22. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17156247> [in Ukrainian].
- Serheieva, N. (2020). Metodolohiia dyzainu: vid nadban istorychnoho rozvytku do problem suchasnoho funktsionuvannia [Design methodology: From the achievements of historical development to the problems of modern functioning]. *Bulletin of Kharkiv State Academy of Design and Arts*, 3, 36–43. <https://doi.org/10.33625/visnik2020.03.036> [in Ukrainian].
- Udris-Borodavko, N. (2025). Kulturna identychnist hrafichnoho dyzainu v suchasnykh umovakh hlobalizatsii: mizhnarodnyi dosvid [Cultural identity of graphic design in the modern conditions of globalization: International experience]. *Current Issues of the Humanities*, 85(3), 103–107. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-3-14> [in Ukrainian].
- Yakovets, I. & Luhovskyi, O. (2021). Rehionalna svoieridnist rozvytku dyzain-osvitnikh osередkiv [Regional originality of development of design-educational centers]. *Notes on Art Criticism*, 39, 3–9. <https://doi.org/10.32461/2226-2180.39.2021.238672> [in Ukrainian].
- Yan, W.-J., & Li, K.-R. (2023). Sustainable cultural innovation practice: heritage education in universities and creative inheritance of intangible cultural heritage craft. *Sustainability*, 15(2), Article 1194. <https://doi.org/10.3390/su15021194> [in English].

Надійшла 10.02.2026

Прийнята 12.03.2026

Стаття була вперше опублікована онлайн 22.05.2026

